

Постоянен комитет за контакт на логопедите и ортофонистите в Европейския съюз

CPLoL (Европейска асоциация на логопедите и ортофонистите)

Преценка на минималните стандарти за образование,
извършена от Комисията по образование,
приета на Генералното събрание, Рига, 12 май 2007 г.

Айлийн Патерсън, вице-президент по образованието и Баук Лийенаар
председател на работната група

С цел постигане на изискваните познания и умения, изложени по-долу, CPLoL (Европейска асоциация на логопедите и ортофонистите) е на мнение, че този вид обучение трябва да се осъществява в университети или в други институции на същото академично ниво в съответствие с принципите на Болонската декларация за създаване на Европейска област с по-високо образование съгласно Резолюцията на CPLoL 9* (GA, Malmo, Oct. 2003)

1. Увод

Имайки предвид подробното описание на професионалното образование на говорните и езиковите терапевти, както е организирано по настоящем в различните страни-членки, CPLoL смята, че е важно минималните стандарти да бъдат съотнесени към първичното образование.

Целта на тази дейност беше:

- да установи европейски минимални стандарти за професионално образование на говорните и езиковите терапевти, което ще позволи на CPLoL да оцени и анализира образователните програми в страните-членки и ще даде възможност да организацията да бъде от реална помощ, когато се обмисля молба за членство в нея;
- да осигури насоки и указания за страните, желаещи да създадат образователни програми в областта на говорната и езиковата терапия;
- да осигури насоки и указания за страните, желаещи да реорганизират първичното професионално образование.

В съответствие с развитието на образованието и на професията тези стандарти бяха обновени, за да отговарят на промените в образователния подход и на същността на професионалната компетентност на говорните и езикови терапевти.

2. Принципи

1. Препоръчва се всички дейности, свързани с курсовете и методите, използвани за обучение в говорната и езиковата терапия, винаги да бъдат в съответствие с Етичния кодекс на CPLoL.

2. Програмата трябва да води до усъвършенстване на специалиста професионалист в областта на човешката комуникация и нейните разстройства.
3. Програмата трябва да води до научен подход, до решаване на проблемите и техния практически анализ.
4. Изследването на терапевтичната интервенция и оценката на комуникативните и гълтателните разстройства трябва да бъдат направени въз основа на научен подход, основаващ се на явни доказателства.
5. Програмата трябва да интегрира теоретичното обучение, както и обучението по научни методологични умения, с практическото приложение на теорията, както и да включва значителен елемент на клинична практика.
6. Програмата трябва да води до осъзнаването на социалните и културни различия в съответната страна и да възпитава уважение към тези различия в обществото.
7. Програмата трябва да осигури на обучаващите се възможността да постигнат основно познание във всички области, което ще им позволи да работят с всякакъв вид клиенти и с клиенти от всякаква възраст с комуникативни и/или гълтателни разстройства, както и да имат умения за превенция на тези състояния.
8. Програмата трябва да изгради в обучаващите се съзнанието за техните юридически и етически отговорности в контекста на професионалната им практика, както и за безопасното и етично осъществяване на дейността им.
9. Програмата трябва да обучи студентите да оценяват доказателствата и изследванията и да бъдат способни сами да провеждат основно проучване на проблема.
10. Програмата трябва да подготви обучаващите се да прилагат способностите си за решаване на проблеми в нова и непозната среда.
11. Програмата трябва да осигурява обучаващите се възможността да учат по възможно най-индивидуален и независим начин.
12. Получената квалификация трябва да позволява на говорните и езикови терапевти да постъпват в следдипломни научноизследователски програми.

3. Основни положения

3. i „Ориентирана към студентите програма” означава, че студентите трябва да развият определени умения и да бъдат способни да ги изиявят.
3. ii Професионалната компетентност може да бъде описана като обединяване на познания, разбиране, субективни специфични умения и способности, които конкретният индивид използва, за да осъществява дейността си в съответствие с изискванията, поставени пред него в контекста на специфичната говорна и езикова терапия (както и в здравния, и образователния контекст).
3. iii В края на образователния процес студентите трябва да са придобили всички компетенции, необходими на говорния и езиков терапевт, и трябва да могат да ги демонстрират. По време на програмата на обучение студентите научават и демонстрират различни нива на компетентност. Професионалната компетентност на студентите е категоризирана в три области:

1. **Компетентност от област А: Клинична практика:** Превенция, оценка, диагностика, грижа, обучение и съвет; работа със и за клиентите и тяхната общност.

2. **Компетентност от област В: Организация:** работа във и за дадена организация.

3. **Компетентност от област С: Професионална:** развиване на професионална и научна дейност.

1. Компетентност от област А:

Клинична практика: Превенция, оценка, диагностика, грижа, обучение и съвет; работа със и за клиентите.

Компетентност 1: Определяне и подпомагане на превантивните дейности

Говорният и езиков терапевт предлага на клиента/ите си първични, вторични и третични превантивни дейности с цел намаляване риска от разстройства и/или ограничения на функционирането.

Компетентност 2а: Осигуряване на грижа

Говорният и езиков терапевт предлага на клиента/ите си оценка, диагностика и говорна и езикова терапия по професионален и деликатен начин, за да облекчи и/или премахне бремето на разстройствата и/или ограниченията.

Компетентност 2б: Обучение, консултиране и съвети

Говорният и езиков терапевт предлага на клиента си, на семейството му и на общността, в която живее, обучение и съвети по професионален и отговорен начин с цел клиентът му да успее да функционира на по-високо ниво и да улесни участието и дейността на клиента си в ежедневието.

Компетентност 3: Координиране на дейностите, отнасящи се до клиента/ите

Говорният и езиков терапевт координира съответните дейности, свързани с клиента/ите си и потенциалните рискови групи с цел провеждане на превантивни дейности, оценки, диагностика, грижа, терапия, обучение и съвет в рамките на един постоянен и съвместен процес.

2. Компетентност от област В:

Организация: Работа във и за дадена организация.

Компетентност 4: Ефективна работа в рамките на дадена организация или служба

Говорният и езиков терапевт допринася активно за развитието на дейността на агенциите, в които работи, и с действията си защитава приемствеността на практиката или осъществяването на услугите, както и целостта на въпросните служби.

Компетентност 5: Организиране на практиката, бизнеса, отдела или службата

Говорният и езиков терапевт изпълнява ролята си в практиката, бизнеса, отдела или службата по професионално отговорен начин, за да осигури добра организация на предлаганите услуги.

Компетентност 6: Напътстване и водене на колегите си, членовете на екипа и стажантите

Говорният и езиков терапевт напътства и ръководи колегите си, членовете на екипа си и стажантите, като уважава тяхната независимост и професионална отговорност, така че специфичните професионални задачи вътре в организацията да бъдат извършвани ефективно и компетентно.

3. Компетентност от област С:

Професионална: Развиване на професионална и научна дейност.

Компетентност 7: Развиване на професионални умения и изграждане на професионализъм

Говорният и езиков терапевт изпълнява активна роля в популяризирането на професията, в по-нататъшното ѝ развитие, в поддържането на професионалните стандарти и в подобряването на качеството на професията.

Компетентност 8: Развиване на методи, техники, научен подход и ръководни принципи

Говорният и езиков терапевт играе активна роля за развиването на нови методи и иницира нови програми, техники и насоки, за да поддържа превенцията, грижите, обучението и практичните съвети в крак с постоянно променящите се социални, здравни и образователни нужди.

4. Съдържание на курса за обучение по говорна и езикова терапия

4.1 Теоретични теми

За да работи сигурно, ефективно и компетентно, говорният и езиков терапевт трябва да познава добре структурата и функцията на човешкия организъм във връзка с общуването, храненето и поглъщането; да е запознат и с нормалното развитие (да има основни познания по медицина и по езици), както и с всички разстройства, които биха могли да повлияят на тези функции (говорна и езикова патология); да владее различни начини за идентифициране, изследване, анализиране, оценяване и овладяване на тези разстройства, включително адекватно да може да насочва към други специалисти. Освен това трябва да може да анализира поведението на пациента и начина, по който разстройството се отразява на живота му (т.е. да е запознат с науките за поведението, включително психологията).

В допълнение професията на езиковия и говорния терапевт трябва да допринася за напредъка на познанието в областта на комуникативните, хранителните и гълтателните разстройства, на методите за оценяване и лечение, както и на планирането на лечението. Следователно студентите трябва да бъдат подпомогнати по време на професионалното си обучение да се развиват като „практикуващи изследователи“, които непрекъснато ще търсят и използват най-новата информация, засягаща всяка област от тяхната професия.

„Програмата трябва да включва покриване на допълнителни дисциплини. Подобно покриване трябва да осигури на студентите общ поглед върху главния контекст на всяка дисциплина и подробно изследване на тези теории и подходи, които са пряко свързани с разбирането на човешката комуникация и нейните разстройства. На студентите трябва да бъде изяснена връзката на всяка научна дисциплина със заниманията на логопедите (говорната и езикова терапия). Изучаването на всяка от тези дисциплини трябва да включва практични компоненти.”

(Указания на LALP (Световната асоциация по логопедия и фониятрия), 1995 г., стр. 297)

4.i. а Медицински науки

Обучението в тази област трябва да включва теоретично познание на: биологичната основа на езика и речта; анатомия и физиология; физика на речта и акустика; клинични медицински науки като неврология, оториноларингология, педиатрия, гериатрия, психиатрия, ортодонтия, аудиология, фониатрия, генетика и умения за анкетиране.

4.i. б Езикови науки

Обучението в тази област трябва да включва лингвистика (фонетика/фонология, семантика, лексика, морфология/синтаксис и езикова практика), психолингвистика, невролингвистика, социолингвистика и мултилингвализъм (употребата на три или повече езици).

4.i. с Науки за поведението

Обучението по тези науки трябва да включва следните дисциплини: психология (еволюционна, клинична, когнитивна и социална), невропсихология, образование и социология.

4.i. d Говорна и езикова патология

Обучението по говорна и езикова патология трябва да включва следното: еволюционни и придобити говорни и езикови разстройства включително афазия, моторно-говорни разстройства, гласови разстройства, речеви разстройства, хранително-гълтателни разстройства, разстройства, свързани с четене и писане, краниофациални малформации, неспособност за учене, различни видове аутистични разстройства, емоционални комуникативно поведенчески разстройства, невродегенеративни разстройства, нарастване и промяна на способността за комуникация и увреждане на слуха.

4.i. е Умения за изследване

В програмата на обучение трябва да присъства и методологията за провеждане на научноизследователска работа. Тези умения трябва да включват следните теоретични аспекти: научноизследователска методология и приложението на количествена и качествена методология; практическа работа с наблюдение, събиране на данни, преписване, измерване, анализиране и приложение на нова информация и излагане на резултатите. Студентите трябва да познават съществуващите средства за лечение и тяхната ефективност, да следят актуалните проучвания и да събират доказателства въз основа на практиката си в комуникативните науки и с комуникативните разстройства. Студентите трябва да имат възможността за достъп до всякакви национални и международни научни публикации.

4.i. f Обществено здраве

Обучението по обществено здраве трябва да включва познание за превенцията, комуникативните взаимодействия, проблеми на здравето и безопасността, националната и международните здравни системи и организации, както и ролята на други видове специалисти.

4.ii Клинична практика и практически елементи на програмата

Методологията на говорната и езиковата терапия трябва да покрива главните аспекти на клиничната дейност:

Превенция, оценка, диагноза, интервенция и оценяване и насочване към външни специалисти. За да се постигне компетентност в различни области на методологията, студентите трябва да придобият различни клинични умения, които трябва да покрият следните изисквания:

а) Студентът трябва да се приспособи към начина на общуване с клиента и неговата общност, за да може да:

1. идентифицира причината, поради която клиентът има нужда от терапия
2. идентифицира, опише и оцени комуникацията и комуникативните способности на клиента
3. извлече съответните заключения и да състави диагноза
4. подготви терапевтичната програма и да я приложи
5. оцени ефекта от интервенцията/терапията

б) Студентът трябва да има цялостно познание за подходящите методи за преценка и за методите на интервенция за различните типове комуникативни, хранителни и гълтателни разстройства, както и за възможните техники и методи за възстановяване и терапия, включително консултиране и ранна интервенция.

в) Студентът трябва да разбира как да сътрудничи с другите членове на многобройния интердисциплинарен екип.

Професионални практически занимания

Обучението по говорна и езикова терапия трябва да включва достатъчен брой практически занимания, провеждани под наставничеството на компетентни и квалифицирани говорни и езикови терапевти. Заниманията трябва да бъдат така организирани, че да спомогнат студентите да добият основни умения и да се научат да създават подробни терапевтични планове, съобразени към нуждите на всеки клиент.

а) Практически занимания

По време на първичното си обучение студентите трябва да придобият практически опит, за да изпълняват различните роли и функции, които ще им бъдат необходими при изпълнението на тяхната професия: превенция, оценка, диагноза и лечение на комуникативни,/говорни и езикови разстройства.

Студентите трябва да получат практически опит:

- чрез работа с деца и възрастни, имащи еволюционни и придобити, функционални и органични говорни и езикови разстройства;
- чрез оценяване и справяне с хранителни и гълтателни разстройства.

От изключителна важност е да се вземе предвид потенциалното разнообразие на разстройствата, както беше споменато в точка 4. Теоретични теми.

в) Приложение на теорията на практика

Важно е студентите да научат посредством теорията и практиката, че всеки говорен и езиков терапевт трябва да бъде и клиничен, и практичен изследовател. От самото начало на терапията специалистът трябва да обмисля съответните теоретични модели и да прецени комуникативните умения и разстройства на клиента, за да може да планира подходяща програма за терапия.

По време на терапията говорният и езиков терапевт трябва да проучи резултата от нея, за да прецени последствията и - ако е необходимо - да направи допълнения към терапевтичната програма, за да съответства на развитието на клиента. На всеки етап (от интервенцията) той/тя трябва да е способен/на да приложи теоретичните си познания на практика и да осъзнае, че практиката обогатява научното познание, като предлага примери, спомага за приспособяването на техниките и показва техните ограничения.

5. Оценяване на резултатите и познанията на студентите

По пътя към превръщането им в говорни и езикови терапевти е много важно редовно да се следи прогресът на студентите по отношение на техните теоретични познания и практическите им умения и отношение.

Компетентността на студентите трябва да бъде оценявана по време на програмата в съответствие с нарастването на техните познания, отговорности и способността им да ги пренасят в по-сложни и специфични професионални ситуации.

Студентите трябва да бъдат оценявани по време на курсовете им и на клиничните занимания. Умението да прилагат научните изследвания трябва да бъде оценявано чрез писането на дисертация/теза в края на тяхното обучение.

6. Квалификацията на лекторите и супервайзорите

Лекторите, които водят курсовете на бъдещите говорни и езикови терапевти трябва да познават задълбочено професията, сферата ѝ на дейност и ролята и функциите, които се изискват от говорните и езиковите терапевти в тяхната ежедневна практика.

Курсовете по говорна и езикова патология принципно трябва да бъдат водени от говорни и езикови терапевти.

Клиничните упражнения трябва да бъдат супервизирани от говорни и езикови терапевти, които имат нужния клиничен опит и квалификация и са регистрирани към съответните професионални органи и институции в дадената страна.

Резолюция № 9

Генералната асамблея на CPLOL (Европейска асоциация на логопедите и фониатрите) на срещата си в Малмьо на 18 и 19 октомври 2003 г. –

- отбеляза с удоволствие, че Европейският съюз прие Болонската декларация от 1999 г. за европейско пространство с по-високо образование;
- настоя всички страни-членки на Европейския съюз да се стремят постоянно да внедряват принципите, изложени в декларацията;
- привлече вниманието към необходимостта първичното образование за говорни и езикови терапевти да бъде на магистърско ниво;
- предложи националните членки организации на CPLOL винаги да се консултират във връзка с процеса на реформирането и въвеждането на тяхното първично образование в съответствие с принципите и съдържанието на Болонската декларация.

Най-накрая CPLOL обръща внимание на факта, че организацията представлява професията на европейско ниво и следователно всички европейски власти, комитети и експертни групи трябва да се консултират с нея по въпросите на говорната и езиковата терапия.